

Verksamhetsberättelse 2019

Läs- och litteraturfrämjande

Förord

Den regionala biblioteksverksamheten drivs i förvaltning av Region Västmanland och har i uppdrag att strategiskt arbeta med att stärka den läs- och litteraturfrämjande verksamheten i länet. Språket är en grundläggande rättighet för alla människor och viktigt för att kunna kommunicera, informera sig, vara delaktig i samhället och ta del av litteratur och kultur.

År 2015 utvidgades kultursamverkansmodellen och omfattar nu även läs- och litteraturfrämjande verksamhet.

Det läsfrämjande arbetet betyder ytterst att göra läsare av läskunniga och öppna vägar till litteraturen för den som inte läser. Det innebär också att öka tillgången till en mångfald av litteratur på olika språk och i olika format för läsare i alla åldrar och ge fler människor möjlighet till en konstnärlig upplevelse genom litteratur. I det läsfrämjande arbetet ingår även att ta bort hinder för läsning, bredda en repertoar och stärka läsarens självförtroende och läsaridentitet.

Litteraturen är en egen konstform, den är språk- och kulturbärande och ger individen tillgång till ett rikt språk som är en grundläggande förutsättning för demokrati och yttrandefrihet.

I infrastrukturen för litteraturen som konstform ingår i första hand upphovspersonerna som är verksamma inom "ordkonstområdet": författare, dramatiker och översättare, men även närliggande kulturskapare; illustratörer, serieskapare och andra aktörer såsom förläggare och arrangörer av litterära evenemang. Region Västmanlands kunskap om förutsättningarna för dessa aktörer har varit liten och under året har det därför gjorts en satsning för att kartlägga och utveckla området.

Innehåll

1	Inledning.....	5
1.1	Vision: Livskraft för framtiden	5
1.2	Värdegrund	5
2	Förutsättningar	5
2.1	Nationella kulturpolitiska utgångspunkter	5
3	Uppdrag.....	6
4	Personal.....	6
5	Utvecklingsområden	6
5.1	Utvecklingsområden Läs- och litteraturfrämjande.....	6
5.1.1	Utveckla nätverk för samverkan inom läsfrämjande	6
5.1.2	Utveckla stöd till nya modeller och metoder för läs- och litteraturfrämjande verksamhet.....	8
5.1.3	Utveckla samarbetet inom Språkfrö Västmanland för att på sikt etablera ett projekt.	8
5.1.4	Utveckla läsfrämjande verksamhet med inspiration och kompetensutveckling till de vuxna som möter och arbetar med barn och unga	9
5.1.5	Genomföra en kartläggning och inventering av litterära aktörers förutsättningar i Västmanland.	10
6	Projekt.....	12
6.1	Mylingar och skogens faror	12

1 Inledning

All verksamhet ska utgå ifrån regionens vision och värdegrund.

1.1 Vision: Livskraft för framtiden

"Vi växer hållbart och sätter hälsan främst. Vi skapar möjligheter och modiga lösningar. Vi ger förutsättningar för utveckling i en levande demokrati. Tillsammans bryter vi ny mark och förflyttar gränser. I det vardagliga och i det övergripande. I det som är nära och det som är långsiktigt. Vi är mitt i livet och samhället, och gör skillnad varje dag. Vi är livskraft för framtiden. Vi är Västmanland. "

1.2 Värdegrund

"Region Västmanland ska alltid utgå från att alla människor är lika värda och ska bemötas med respekt. Alla människor ska ges förutsättningar för god livskvalitet. En viktig faktor för livskvalitet är samverkan mellan alla involverade parter. Regionen ska hushålla med de gemensamma resurserna och fördela dessa efter behov."

2 Förutsättningar

Region Västmanland ska skapa förutsättningar för att invånarna i hela länet ska ges tillgång till ett rikt och varierat kulturutbud som präglas av mångfald, kvalitet och delaktighet.

Samverkan är grundläggande för att kulturlivet ska utvecklas i länet, detta sker mellan regionen, kommunerna, civilsamhället och kulturskapare.

Sedan 2012 har Västmanlands regionala kulturplan varit utgångspunkten för det kulturpolitiska arbetet i Västmanland.

2.1 Nationella kulturpolitiska utgångspunkter

Enligt riksdagsbeslut är inriktningen av kulturpolitiken¹:

"Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling.

För att uppnå målen ska kulturpolitiken:

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas

¹ Prop. 2009/10:3. Tid för kultur. Regeringens proposition

- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.”

3 Uppdrag

Uppdraget för Kulturutveckling är att genom samverkan och förankring med kommuner och andra aktörer bidra till utveckling av kulturpolitiskt prioriterade områden utifrån den regionala kulturplanen.

4 Personal

Cajsa Broström 100 %, kulturutvecklare som arbetar inom fälten regional biblioteksverksamhet, läs- och litteraturfrämjande samt barn & unga.

Helena Öberg Carlsson har tilldelats uppdraget att utreda Litteraturen som konstform inom Region Västmanland och har varit projektanställd på 50% 1 juni-september, med utökad tjänst 75% från 1 oktober- 31 juni 2020.

5 Utvecklingsområden

5.1 Utvecklingsområden Läs- och litteraturfrämjande

De utvecklingsområden som anges är i linje med aktuell regionalkulturplan som gäller 2019-2022.

- Utveckla nätverk för samverkan inom läsfrämjande mellan regionen, kommunerna, folkhögskolor, studieförbund, idrottsrörelsen, kultur, skola och fritid.
- Utveckla stöd till nya modeller och metoder för- läs- och litteraturfrämjande verksamhet.
- Utveckla samarbetet inom Språkfrö Västmanland för att på sikt etablera ett projekt.
- Utveckla läsfrämjande verksamhet med inspiration och kompetensutveckling till de vuxna som möter och arbetar med barn och unga.
- Genomföra en kartläggning och inventering av litterära aktörers förutsättningar i Västmanland.

5.1.1 Utveckla nätverk för samverkan inom läsfrämjande

Att arbeta läsfrämjande betyder ytterst att göra läsare av läskunniga och öppna vägar till litteraturen för de som inte läser. Det innebär också att öka tillgången till en mångfald av litteratur på olika språk och i olika format för läsare i alla åldrar och ge fler människor möjlighet till en konstnärlig upplevelse genom litteratur. I det

läsfrämjande arbetet ingår även att ta bort hinder för läsning, skapa lust för läsande och stärka läsarens självförtroende och läsaridentitet.

Den regionala biblioteksverksamheten arbetar med att stödja folkbibliotekens uppdrag att främja språkutveckling och stimulera till läsning. Vi främjar samverkan med de professioner som möter människor i behov av läsfrämjande aktiviteter. Särskilt prioriterat är att arbeta med barn och unga, personer med funktionsnedsättning, personer som tillhör någon av de nationella minoriteterna eller som har ett annat modersmål än svenska.

Vi stöttar folkbiblioteken genom kompetensutveckling och inspiration. Vi bidrar till att utveckla och testa metoder för att stärka läsandet, berättandet och skrivandet i länet. Vi samordnar nätverk och möjliggör möten som leder till kontakter, sammanhang och samarbeten.

Det läsfrämjande arbetet behöver utvecklas tillsammans med olika aktörer i kommunerna och mellan fler konstområden och verksamheter. I det arbetet är det viktigt att även uppmärksamma det vidgade textbegreppet, att lyfta fram film, konst, medie- och informationskompetens och olika kulturuttryck i samarbete med det läsfrämjande.

Samverkansparter:

Kommunerna, folkbiblioteken, civilsamhället, studieförbund, skola, folkhögskola, fritid och kultur. Även samarbete inom Region Västmanland, med övriga konstformer, bild och form, film och rörlig bild, museum, slöjd, litteratur, bibliotek och ung kultur samt andra verksamheter inom folkhälsa och social välfärd.

Planerad aktivitet:

Arrangera regelbundna dialogmöten, workshops, inspirationsdagar och fortbildning. Nätverksträffar för läsfrämjande frågor för bibliotekspersonal och andra yrkesgrupper som möter och arbetar med barn och unga.

Mål:

Den regionala biblioteksverksamheten arbetar strategiskt och kontinuerligt med att stödja och utveckla det läsfrämjande arbetet i Västmanland tillsammans med olika professioner och för många skilda målgrupper i samhället. Att arbeta läsfrämjande betyder ytterst att göra läsare av läskunniga och öppna vägar till litteraturen för de som inte läser. Det innebär också att öka tillgången till en mångfald av litteratur på olika språk och i olika format för läsare i alla åldrar och ge fler människor möjlighet till en konstnärlig upplevelse genom litteratur. I det läsfrämjande arbetet ingår även att ta bort hinder för läsning, skapa lust för läsande och stärka läsarens självförtroende och läsaridentitet.

Utfall:

Arrangerat 5 kompetensutvecklingstillfällen under året:

-Nätverksträff för erfarenhetsutbyte och inspiration inom barn- och ungdomsbibliotek 190308

-Arbetsgrupp med bibliotekarier med expertis inom böcker för små barn för bokurvalsmöte kring gåvobok inför 2020-2021 har träffats 190202 och 190425

-Nätverksträff för det mångspråkiga biblioteket för bibliotekspersonal i Västmanland 190404, om Internationella bibliotekets uppdrag och verksamhet.

- Nätverksmöte för erfarenhetsutbyte och inspiration inom barn- och ungdomsbibliotek om metoder för högläsning och biblioterapi 190905, bl gäst från Läsföräldrarinstitutet i Södertälje.
- Kunskapsdag inom språkfrö Västmanland för personal inom barnhälsovård, bibliotek, öppen förskola och logopedi 191112, med tema Små barns vardagsliv: SKÄRMTID, SPRÅKUTVECKLING OCH LÄRANDE.
- Bokpratartafett för bibliotekspersonal med inspiration kring barn- och ungdomslitteratur 191126, med författarbesök av Angelica Öhrn.

5.1.2 Utveckla stöd till nya modeller och metoder för läs- och litteraturfrämjande verksamhet

Samverkansparter:

Bibliotek i Västmanland, kulturrådet, andra regionala biblioteksverksamheter, andra regionala nätverk, osv.

Planerad aktivitet:

Utreda former och förutsättningar för arbetet.

Utfall:

Har inte getts stöd under 2019 så specifikt. Arbete pågår med att kartlägga och förankra och undersöka vilka behov som finns. Plan framåt är att förankra en modell för läsfrämjande inom arbetet med en inom regional kulturgaranti. Har stöttat enskilda bibliotekarier som velat söka egna medel för projekt.

5.1.3 Utveckla samarbetet inom Språkfrö Västmanland för att på sikt etablera ett projekt.

I Västmanland ger vi alla barn som föds en bok genom ett samarbete mellan Region Västmanland, barnavårdscentralerna och folkbiblioteken i länets tio kommuner.

Samverkansansparter:

Barnhälsovårdsenheten, Bibliotek i Västmanland, språknätverket, andra strategiska nyckelpersoner inom regionen, olika professioner, förskola, öppen förskola mm

Planerad aktivitet:

- Arrangera en årlig kunskapsdag
- Nätverksmöten inom Språkfrö Västmanland
- Förankra i lednings-/styrgrupp
- Hitta långsiktig finansiering
- Arbeta fram och förankra urval av gåvobok
- Utveckla ny logga för arbetet och informationsmaterial.
- Utveckla samarbetet och samverkan mellan folkbiblioteken och barnhälsovården.

Mål:

- Långsiktig finansiering av gåvobok till alla barn som föds i länet.
- Familjen måste inkluderas för att stödja små barns språkutveckling. Samverkan mellan olika instanser och aktörer så som Barnhälsovården (BHV), bibliotek, förskola och logopedi kan åstadkomma långsiktiga och hållbara insatser i språk-stödjande program för småbarnsfamiljer.
- Föräldrarnas engagemang och en positiv attityd till läsning i hemmet
- Tillgång till böcker och metoder
- Hög kvalitet i samspelet mellan barn och vuxen vid läsningen
- Stark samverkan och sektorsövergripande nätverk för kunskaps- och erfarenhetsutbyte genom regionala och kommunala språknätverk med folkbibliotek, regional biblioteksverksamhet, barnhälsovård, förskola och logopedi
- Långsiktiga och hållbara insatser i språk-stödjande program för småbarnsfamiljer

Utfall:

- I samverkan med barnhälsovårdsenheten har verksamheten utvecklat samarbetet i språknätverket, som har haft 3 träffar under året, 190306, 190608, 190920. Samarbetet utvecklas löpande.
- Inköp av ytterligare ex. av Pinos dagbok för att säkra tillgången för gåvoböcker under 2019.
- Genomfört inköp för 2020 och 2021, *Knacka på!* i 7000 ex. med särskilt tryck "en gåva från Region Västmanland", (kostnad ca 370 000 kr).
- Förändrad logga feb-19, modifierad bild framtagen efter utvärdering och kritik av den första bilden angående en napp.
- Ny broschyr och klistermärke framtagen, med tydlig info till föräldrar. Lansering lite större på kunskapsdagen 12 november 2019.
- Utvecklat samarbetet inom Språkfrö Västmanland för att på sikt etablera ett projekt. Bör arbeta mer via styrgrupp för Bibliotek i Västmanland. Kan bli svårt för möjligheten att söka pengar för projekt från Kulturrådet efter år 2020. Försök ska göras under 2020 att satsa på vissa utvalda kommuner i pilotprojekt.
- Arrangerat kunskapsdagar kring små barns språkutveckling för de professioner som möter små barn och familjer. Välbesökt, ca 85 pers. Små barns vardagsliv: SKÄRMTID, SPRÅKUTVECKLING OCH LÄRANDE genomfördes 191112.
- Samarbeten med finsk förvaltningsområdet kring minoritetsspråk med gåvobok även på finska. Inköp av böcker inför 2020. Samarbetet ska utvecklas mer under kommande år.

5.1.4 Utveckla läsfrämjande verksamhet med inspiration och kompetensutveckling till de vuxna som möter och arbetar med barn och unga

Samverkansparter:

Bibliotek i Västmanland, kulturutveckling litteratur, andra regionala nätverk, osv.
Skola, förskola, språknätverket, m fl

Planerad aktivitet:

Nätverksträffar, Dialogmöten, erfarenhetsutbyte, workshops och fortbildning

Mål:

Arrangera Kunskapsdagar, inspirationsmöten och möjliggöra erfarenhetsutbyten

Utfall:

Har under 2019 genomfört Inspirationsföreläsning från läsfrämjarinstitutet och om Läsklubb, olika metoder för högläsning. Här bjudit in bokförlag för presentation samt erbjudet möjligheter till litteraturdiskussioner vid nätverksträffar.

5.1.5 Genomföra en kartläggning och inventering av litterära aktörers förutsättningar i Västmanland.

Samverkansparter:

Övriga konstformer inom kulturutveckling; film, konst (bild och form), bibliotek och ungdokumentation, därutöver även kommunerna, civilsamhället, fria kulturutövare, författare, förlag och bokhandlare verksamma i Västmanland.

Planerad aktivitet:

Kartlägga de verksamma inom litteraturområdet i länet och vilka villkor och stöd till författare som finns i Västmanland. Kartlägga förutsättningar för litteraturen i Västmanland: Vad finns det för förutsättningar, stöd, nätverk och kännedom (marknadsföring) inom litteraturområdet?

Bild ett nätverk för kulturella och kreativa näringar i Västmanland (i samverkan litteratur, konst och film).

Erbjuda kompetenshöjande insatser för både aktörer inom kulturella och kreativa näringar samt för tjänstepersoner och politiker genom att arrangera regelbundna dialogmöten, workshops och nätverksträffar.

Arbeta aktivt för att delge författare, kulturskapare om aktuella projektmedel och stipendier.

“Västmanlandssamlingen”

Mål:

- Stärka litteraturen i Västmanland. Etablera litteraturen som konstform i länet. Litteraturen är en konstform bland andra konstformer och i Västmanland är det till stor del folkbiblioteken som tillsammans med andra aktörer som författarna, förlagen och bokhandlarna som främjar, har god kunskap om och tillhandahåller litteratur.
- Verkar för ökade arbetsmöjligheter för professionella utövare inom litteratur. Stärka dessa utövares arbetsmarknad och få en närmare samverkan mellan kultur och näringsliv i samarbete med andra konstformer.

Utfall:

Utredningen *Litteraturen som konstform i Region Västmanland* pågår och kommer presenteras i februari 2020.

Ett nätverk för kulturella och kreativa näringar i Västmanland har skapats:

Kulturlabbet/ord/konst/film - ett nätverk för kulturella och kreativa näringar i Västmanland (i samverkan mellan konstområdena litteratur, bild och form samt film) med programförklaringen: "Kulturlabbet/ord/konst/film är en mötesplats för konstformerna litteratur, konst och film, en dynamisk träffpunkt med kurser, workshops och föreläsningar. Vi rör oss mellan det globala och lokala. Tar stora generella grepp och borrar in oss i detaljer. Vi väcker frågor och skapar debatt. Kulturlabbet är ett labb, en plats att pröva nya tankar, en kreativ hubb och verkstad."

Genomförda insatser

- **Kulturlabbet/ord/konst/film: Kulturkritik - en öppen hearing, 18 oktober.**
En fördjupad dialog om kulturkritikens roll i samverkan med Västerås Litteraturfestival, Stadsbiblioteket Västerås. Deltagare: Kritiklabbet, kulturkritiker från regionala och nationella media, Region Västernorrland och specialiserade nättidskrifter. (Kulturlabbet/ord/konst/film presenterades även i scensamtal under Västerås Litteraturfestival.)
- **Kulturlabbet/ord/konst/film: Adaption från litteratur till film, 23 oktober.**
Regissörerna och manusförfattarna Hugo Lilja och Pella Kågerman i samtal om sitt arbete med filmen Aniara. Cecilia Sedvall från Västmanlands teater läste ur Harry Martinssons epos.
- **Författarkonferens 27 november**
Litteraturens roll och författarnas villkor
Information om stödformer, stipendier och rättigheter. Inbjudna författare från Västmanland, informerade gjorde Region Västmanland, Region Västmanland Kulturutveckling, Sveriges Författarförbund och Författarcentrum Öst.
Dialogform
Workshop och dialog med författare från regionen för att hitta fokusområden för litteraturen som konstform i Västmanland.
- **Kulturlabbet/ord/konst/film: Dramatikern Emma Broström, 27 november**
Att skriva för film och teater. Ett samtal med konstnärligt perspektiv. Cecilia Sedvall från Västmanlands teater, läste ur pjäsen *Människor och människor*.
- **Kulturlabbet/ord/konst/film: Författaren Monika Fagerholm, 11 december**
Att skapa världar. Ett samtal om skrivande och kreativitet. Samverkan med den lokala bokhandeln.
- **Författare från Västmanland - en adventskalender på Instagram och Facebook**
Den 1 - 24 december presenterades varje dag en författare från Västmanland och en aktuell bok lottades ut.

- **Författare från Västmanland - utlottning till stöd för Musikhjälpen**
Samtliga böcker från adventskalendern *Författare från Västmanland* lottades ut via en insamlingsbörssa till förmån för Musikhjälpen.
- **Samverkan mellan Kulturlabbet/ord/konst/film och RISE**
Under hösten har samverkan med det statliga forskningsinstitutet RISE inletts för att stärka samverkan mellan kulturutövarna, näringslivet och forskarsamhället. Gemensamma programverksamheter är planerade för år 2020.

6 Projekt

6.1 Mylingar och skogens faror

Mylingar och skogens faror är ett utforskande samarbete med skapande aktiviteter. Projektet pågår 2017–2019 med stöd av Kulturrådet och med syfte att hitta nya arbetssätt kring läsfrämjande. Det är Region Västmanlands Kulturutveckling, Västmanlands länsmuseum, Västmanlands läns hemslojdsförbund och folkbiblioteken i Västmanland som arbetar med bland annat fritidshem och lovlediga barn och ungdomar.

Projektet vill ge barn och unga möjlighet att under skollov få tid till ett lustfyllt och kravlöst läsande och ge läsovana barn ingångar till böcker och berättelsernas magi. Projektet kombinerar litteratur med att skapa något med händerna för att påverka inläring och läsfrämjande positivt. De som normalt inte läser kan börja läsa och de som normalt inte slöjdar kan börja slöjda. Projektet vill också lyfta fram det muntliga berättandet.

Samverkansparter:

Bibliotek i Västmanland, Kulturrådet, Västmanlands länsmuseum, Västmanlands läns hemslojdsförbund, fritidshem m fl intressenter

Västmanlands läns hemslojdsförbund, Västerås stadsbibliotek, Västmanlands läns museum (eller annat museum) samt övriga folkbibliotek i Västmanland.

Aktivitet:

Huvudtema för projektet är berättande, slöjd och eget skapande.

Planerad aktivitet:

Berättande och skapande lovaktiviteter med tema Hellsing under 2019. Utställning i Skinnskatteberg och på Västmanlands läns museum. Utveckla läslovsprojektet under 2019.

Mål:

Övergripande syftet med projektet är att utveckla läsfrämjande lovaktiviteter för barn och unga i länet genom ett strategiskt samarbete mellan olika aktörer i Västmanland. Region Västmanlands Kulturutveckling, Västmanlands läns museum,

Västmanlands läns hemslöjdsförbund, Västerås stadsbibliotek samt folkbibliotek i Västmanland kommer erbjuda aktiviteter som stimulerar till berättande, läsning, slöjd, fantasi och språkutveckling tillsammans med barn och unga i länet. I projektet blir barn och föräldrar introducerade till kulturinstitutioner som bibliotek och länsmuseum. Projektet vill ge barn tillgång till olika berättelser och visa hur berättandet använts genom historien och kombinera det med eget skapande.

Erbjuda lovlediga barn och vuxna i Västmanlands län relevanta aktiviteter som stimulerar läsfrämjande, berättande och slöjd. Projektet vill ge barn och unga möjlighet att under skollov få tid till ett lustfyllt och kravlöst läsande och ge läsovana barn ingångar till böcker och berättelsernas magi. Genom att föra in ett skapande och praktiskt moment i aktiviteterna så vill projektet också skapa nya kontakter, när ett gemensamt språk saknas kan t ex slöjd bidra till att bygga ordförråd och riva språkbarriärer och att kombinera litteratur med att skapa något med händerna påverkar inlärning och läsfrämjande positivt, de som normalt inte läser kan börja läsa och de som normalt inte slöjdar kan börja slöjda.

Ett sekundärt syfte är också att etablera samarbetsformer mellan Kulturutveckling, Västmanlands läns museum, Västmanlands läns hemslöjdsförbund, Västerås stadsbibliotek, länets folkbibliotek och de ideella lokala slöjd- och hantverksföreningarna för att dessa aktörer ska ha en samsyn kring läsfrämjande arbete och att ge barn och föräldrar möjlighet till engagemang och nyfikenhet för berättelser och eget skapande.

Utfall:

Projektet har pågått under 2018 och 2019. Det har varit ett lyckat samarbete. Under 2019 har vi genomfört en studiedag för slöjdpedagoger, fritids- och bibliotekspersonal.

I de läsfrämjande aktiviteterna för barn under året har vi utgått från Lennart Hellsings fantasifulla sagoskatter genom Allemansland i en utställning från Barnutställningar.se. Den har visats på Skinnskattebergs bibliotek och på Västmanlands läns museum. Vi har genomfört aktiviteter som stimulerar berättande, läsning, slöjd, fantasi och språkutveckling i samband med utställningen. Vi har introducerat barn och föräldrar till bibliotek, länsmuseum och slöjd. Genom rim och ramsor från Hellsings böcker bidrog projektet till språkglädje och att bygga nytt ordförråd. Det viktiga är kombinationen mellan litteratur och att skapa med händerna, detta har prövats i familjedag, workshops och olika pedagogledda aktiviteter. Projektet har bidragit till en starkare samverkan i regionen. Det som inte har genomförts under året är att utveckla ett digitalt förmedlande av barnens skapande. Målgrupp för projektet var barn, föräldrar samt fritids- och bibliotekspersonal i Västmanland. Under projektets år 2 har projektet nått yngre barn, ca 6–10 år. En ambition för år 2 har varit att både nå de barn som finns på fritidshem under loven och de som är lediga hemma, men inte finns inom fritidsverksamheten. Till familjedagarna var barn, familjer och besökare på Västmanlands läns museum välkomna. Vuxna var målgrupp för studiedagen om metoderna och arbetssätten. Bibliotekspersonal, fritidspedagoger, samt lokala slöjdpedagoger har varit nyckelpersoner för att projektet blivit lyckat. Dessa kontakter kommer fortsätta även efter projektets slut.

Projektet har gett ett nära samarbete mellan Region Västmanlands Kulturutveckling, Västmanlands läns museum, Västmanlands läns hemslöjdsförbund samt folkbiblioteken i länets tio kommuner. Verksamheten Kulturutveckling och Västmanlands läns museum har genom sina nätverk kontakter med motsvarande verksamhet i alla landets län/regioner och kan utveckla det samarbetet genom detta projekt. Västmanlands läns hemslöjdsförbund har kontakt med slöjdare och slöjdföreningar i hela länet och i landet. Dessutom har vi i projektet samarbetat med slöjdpedagoger från ideella lokala slöjd- och hantverksföreningar som är del av civilsamhället och näringsverksamma slöjdare. Vi har under projektet anlitat föreläsare, berättare och författare från hela landet. Under år 2 har projektet också samarbetat med Barnställning.nu och dansgruppen Sagohuset.

Språkfrö Västmanland

I Västmanland ger vi alla barn som föds en bok genom ett samarbete mellan Region Västmanland, barnvårdscentralerna och folkbiblioteken i länets tio kommuner. Genom satsningen vill vi uppmuntra familjer med små barn att leka med språket, att samtala, sjunga, rimma, ramsa, berätta och läsa tillsammans. Språkfrö Västmanland är en samverkan med regionala och kommunala aktörer inom Barnhälsovård (BHV), bibliotek, familjecentraler, öppna förskolor, förskolor och logopedenheten. Vi arbetar tillsammans för barns språkutveckling och vill skapa långsiktiga och hållbara insatser genom olika språkstödande aktiviteter för små barn och deras vårdnadshavare. Vi lämnar ut material och skapar tillfällen för kompetensutveckling till de professioner som möter målgruppen. Kulturutveckling samordnar språknätverket som finns för att utveckla samarbetet.

Målet med samarbetet är att:

- utveckla samarbeten mellan bibliotek, barnhälsovård, öppen förskola och förskola
- driva ett språknätverk och arrangera nätverksträffar
- utarbeta informationsmaterial till föräldrar och personal och kvalitetssäkra gåvoboken
- skapa långsiktiga och hållbara insatser genom olika språkstödande aktiviteter
- arrangera kunskapsdagar kring små barns språkutveckling 12 november 2019

I språknätverket ingår:

Elin Jansson, bibliotekschef, Fagersta kommun,

Brigitta Juthstrand, barnbibliotekarie, Fagersta kommun,

Adina Dragoescu, bibliotekarie, Fagersta kommun,

Jessica Roos, vårdutvecklare, Barnhälsovårdsenheten, Region Västmanland,

Tatiana Kjellson, psykolog, Barnhälsovårdsenheten, Region Västmanland,

Linda Henriksson, samordnare barn- och ungdomsbibliotek, Västerås stad,

Susanna Björklund, logoped, Region Västmanland,

Philippa Nordmark, enhetschef Logopedi, Region Västmanland,

Johanna Karlsson, enhetschef för mödra-och barnhälsovårdspsykologerna, Region Västmanland,

Marie Häggström, enhetschef, öppen förskola och familjecentrum, Västerås stad,

Martina Norling, lektor och forskare, pedagogik och didaktik, Mälardalens högskola,

Camilla Kulläng, logoped, förskola, Västerås stad,

Nicoletta Fornari, kultursekreterare, Västerås stad,

Cajsa Broström, kulturutvecklare, Region Västmanland

Samverkansparter:

Barnhälsovården, folkbiblioteken och andra professioner som behövs för att blida ett sektorsövergripande nätverk för kunskaps- och erfarenhetsutbyte genom att utveckla regionala och kommunala språknätverk med folkbibliotek, regional biblioteksverksamhet, barnhälsovård, förskola och logopedi.

Aktivitet:

Utveckla språknätverket inom Språkfrö Västmanland

Dialogmöten, workshops och fortbildning.

Nätverksträffar

Gåvobok till alla barn som föds i länet via hembesök från
Barnhälsovårds-sjuksköterskor när barnet är ca 8 månader.

Verka för finansiering på lång sikt för Språkfrö Västmanland och dessa gåvoböcker

Utveckla samarbetet och samverkan mellan folkbiblioteken och barnhälsovården.

Inspirationsdag

Mål:

Familjen måste inkluderas för att stödja små barns språkutveckling. Samverkan mellan olika instanser och aktörer så som Barnhälsovården (BHV), bibliotek, förskola och logopedi kan åstadkomma långsiktiga och hållbara insatser i språk-stödjande program för småbarnsfamiljer. 80 % av ditt ordförråd kommer från det som du läser eller får läst för dig. En god språkutveckling är en grund till jämlik hälsa för alla barn 0 - 5 år. Ett rikt och utvecklat språk är en viktig grund för barnets möjligheter i livet. Språket är en grundläggande rättighet och viktigt för att kunna kommunicera, informera sig, vara delaktig i samhället och ta del av litteratur och kultur. Språkligt samspel före 3 års ålder har mycket stor betydelse för den fortsatta utvecklingen för språk-, läs- och skrivinläring.

Vid skolstart kan ett barn i snitt 7000 ord. Men ordförrådet kan skilja mellan 5000 och 17 000 ord och läsning bidrar starkt till det större ordförrådet.

BHV och biblioteken är en viktig aktör när det gäller att prata med föräldrar om hur barns språkutveckling kan främjas. Biblioteken och BHV kan på olika sätt stötta detta i samarbete med föräldrar, förskola, öppen förskola, logopedmottagningar, skola, m.fl. aktörer som verkar för alla barns rätt till ett välutvecklat språk.

Viktiga faktorer för en positiv språkutveckling är:

- En positiv attityd till läsning i hemmet
- Föräldrarnas engagemang
- Regelbunden högläsning
- Tillgång till böcker, tidningar etc. i hemmet
- Hög kvalitet i samspelet mellan barn och vuxen vid läsningen

Det viktiga är det lilla barnet med en nära vuxen i centrum och hur vi aktörer runt dem samverkar för att skapa en god grund för språkutveckling och läslust. Vi ska berätta om hur viktigt det är att läsa tillsammans med sitt lilla barn. Det när föräldrar, BHV-personal, bibliotekspersonal och personal på förskola och öppen förskola samarbetar som vi tillsammans kan stärka små barns språkutveckling i Västmanland.

Ett sätt att göra detta är att stärka samverkan och bilda sektorsövergripande nätverk för kunskaps- och erfarenhetsutbyte genom att utveckla regionala och kommunala språknätverk med folkbibliotek, regional biblioteksverksamhet, barnhälsovård, förskola och logopedi. Det kan ske genom exempelvis dialogmöten, workshops och fortbildning. Samverkan mellan olika instanser och aktörer kan åstadkomma långsiktiga och hållbara insatser i språk-stödjande program för småbarnsfamiljer.

Utfall:

I samverkan med barnhälsovårdsenheten har verksamheten utvecklat samarbetet i språknätverket, som har haft 3 träffar under året.

Det har genomförts 1 kunskapsdagar för berörd personal i november 2019, i Västerås.

Samarbetet har utvärderats och bl a har det medfört en förändrad symbol för Språkfrö Västmanland. Det viktigaste är också att tillgången till gåvoböcker, Pinos dagbok och De små barnens bok har säkrats 2019 samt att boken *Knacka på!* blir gåvobok under 2020 och 2021.